

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Kyllä

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea

Ei kantaa

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Ei

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Kyllä

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

Iäkkäillä henkilöillä tulisi olla mahdollisuus asua samassa asunnossa hoivan tarpeen muutoksista huolimatta. Iäkkään henkilön itsemääräämisoikeutta tulisi nykyistä paremmin kunnioittaa myös näissä tilanteissa: tällä hetkellä ikääntynyt saa asua omassa "perinteisessä" asunnossaan kotiin annettavien palveluiden turvin, vaikka palvelutarve olisi isokin, mutta mikäli hän on jossain vaiheessa muuttanut esteettömään / yhteisöllisen asumisen mahdollistavaan asuinympäristöön (esimerkiksi yksinäisyyden kokemuksen vuoksi), joka kytkeytyy kunnan sote-sektorin toimintaan, suhtaudutaan palvelutarpeen muutokseen helposti eri tavalla ja muuttokynnys madaltuu. Lakimuutoksilla tulisi tähdätä siihen, että iäkkään henkilön ei tarvitse palvelutarpeen muuttuessa muuttaa asunnosta tai rakennuksesta toiseen, ellei hän itse sitä halua.

Asumisen ja hoivan toteuttamisessa teknologiaa tulee voida hyödyntää nykyistä paremmin henkilöstöressurssin rinnalla. Teknologiaa kannustetaan kehittämään ja ottamaan käyttöön, mutta sen käyttöönotto ei ole kannattavaa, mikäli sen avulla ei voida tarkoituksenmukaisella tavalla korvata tai täydentää henkilöstön työpanosta.

Asiakasmaksulakia tulisi muuttaa siten, että kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan maksuperusteet olisivat yhtäläisiä perustuen asiakkaiden yksilölliseen palvelutarpeeseen.

8. Sosiaalihuoltolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Ei

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatus sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentävä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?

Kyllä

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Ei kantaa

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määräästä säätää lain tasolla?

Ei

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

-

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Ei kantaa

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

Iäkkäiden henkilöiden palveluissa on usein kyse sekä sosiaalihuoltolain että terveydenhuollon lainsäädännön mukaisesta toiminnasta ja näiden lakien erillisuus/erilaisuus vaikeuttaa yhtenäistä toimintaa. Erityisesti iäkkäiden henkilöiden palveluissa tulisi toteutua sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio. Nykyinen lainsäädäntö estää tätä tehokkaasti mm. tietosuojan näkökulmasta. Myös esimerkiksi lainsäädännöstä tulevat määrittelyt kotipalvelu-kotisairaanhoidon- ja kotihoito ovat jo pitkään olleet vanhentuneita.

Ikääntyvän yhteiskunnan haasteita ei voida ratkaista jo valmiiksi vanhentuneen lainsäädännön puitteissa eikä uutta lainsäädäntöä tulisi tehdä kehittämisen kannalta liian ahtaaksi. Ikääntyneiden määrän kasvaessa onnistuminen ikäihmisten palveluissa edellyttää jatkuvaa kehittämistä ja muutosta, nopeita uudenlaisia ratkaisuja ja palveluiden monimuotoisuutta.

Muu huomio: Kohtaan 10 ei voinut yksiselitteisesti vastata, koska se sisälsi kaksi erillistä kysymystä.

Ala-Kokko Satu
Hämeenlinnan kaupunki